

En svår balansgång

Idebatt och diskussioner här hemma likställs ofta situationen i Irak med Afghanistan. Jag brukar få frågor om just detta. Visst finns det likheter men också betydande skillnader i historia och nuvarande situation mellan de båda länderna. I Irak gick USA i krig mot Säkerhetsrådets och många länders uttalade vilja. De skäl USA uppgav saknade trovärdighet och visade sig också vara lögnar. Irak var under Saddam ett land i snabb utveckling, utan bindningar till extremistiska, militanta islamistiska grupper och med gigantiska naturrikedomar. Efter kriget har stora delar av tidigare existerande statliga funktioner kollapsat. Irak är i folkrättslig mening ockuperat och ett aktivt och organiserat motstånd har formerats som svar.

I Afghanistan – fattigt, outvecklat och sönderslitet av 25 års krig – var det annorlunda. Talibanerna var motståndare till utveckling och de påtvingade afghanerna en främmande och fundamentalistisk form av islam som de flesta fann förtryckande och motbjudande.

De drev en etniskt splittrande politik, dikterad och genomförd av pakistanska intressen. I Afghanistan fanns redan ett betydelsefullt organiserat motstånd mot talibanerna, när al-Qaida som talibanerna härbärgerade, slog till i New York och Washington den 11 september 2001. USA:s svar var att med militära medel driva talibanerna från makten. Det gjordes med stöd av både FN och de allra flesta länder och sågs av många som uttryck för självförsvar. Och afghanernas entusiasm över att slippa talibanregimen var betydande, i alla befolkningsgrupper. Efter talibanregimens fall har den tidigare sviktande staten tagit flera viktiga steg mot stabilitet.

Ännu fler ska förhoppningsvis tas i en nära framtid. Den 18 september ska ett parlament väljas.

I vad består likheterna? Båda länderna var avskydda diktaturer och båda domineras nu av USA, militärt och politiskt. Med militära medel – bomber och markstrider – säger man sig vilja införa demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. USA:s krigföring i Afghanistan har pågått i fyra år med många tusentals civila offer, i döda och lemlästade. Under tiden har USA grovt förbrutit sig mot mänskliga rättigheter i Afghanistan, Irak och på Guantanamo. Dessa erfarenheter har inte lett till ökat förtroende för USA:s och västvärldens avsikter med sin närvaro i Afghanistan. Många afghaner anser att den nationella suveräniteten är hotad eller kränkt av främmande truppers närvaro. Och många frågar sig om Afghanistan på nytt bara är en spelplats för ett geopolitiskt ”great game”. Allt detta liknar Irak. Balansgången är svår för afghanerna. Å ena sidan ett hot från en utvecklingsfientlig fundamentalistisk grupp som vill återta makten, å andra sidan en krigförande supermakt som underminerar suveräniteten och står för värden – religiösa, sociala och kulturella, som en majoritet av afghanerna är främmande för.

För SAK är det fortsatt viktigt att bistå det afghanska folket, ge det stöd och hjälp att själv bestämma över sin framtid. USA:s närvaro får inte bli ett skäl att förmäna afghanerna denna hjälp. Afghanerna får inte berövas konstruktivt stöd att utnyttja sin första verkliga chans att skapa fred och stabilitet på 25 år. Trots allt finns möjligheten att afghanerna kommer att återta full kontroll i sitt land och på nytt bli herrar i eget hus. Men vägen dit är fortfarande lång och osäker, fast långt mer lovande än i Irak.

Bengt Kristiansson är SAKs generalsekreterare.

BENGT KRISTIANSSON GENERALSEKRETERARE, SAK

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.